

Συνέντευξη με τον κ. Μοσχονά Γαλάτιο (Μ.Γ.)
Συμμετέχει ο κ. Μελαδάκης Ανδρέας (Μ.Α.)
Κρήτη, Περβόλια Ν. Ρεδύμνης, Τ.Ε.Ι. Κρήτης (Παράρτημα Ρεδύμνου)
27 Οκτωβρίου 2004

Ερευνητές συμμετέχοντες στη συνέντευξη:

Θεοδοσοπούλου Ειρήνη

Ερ. Είμαστε σήμερα 27 Οκτωβρίου του 2004 στο Τ.Ε.Ι. Ρεδύμνου και έχουμε τη χαρά και την τιμή να συνομιλούμε με τον κύριο Μοσχονά Γαλάτιο. Από πού κατάγεστε κύριε Μοσχονά;

Μ.Γ. Η καταγωγή μου είναι από τον Μέρωνα Αμαρίου, της μητέρας μου από τη Βισταγή Αμαρίου κι εγώ εγεννήθηκα στα Χανιά.

Ερ. Παίζετε λύρα και στην Αθήνα, έχετε παίξει και σ' άλλες περιοχές εκτός Κρήτης;

Απ. Ναι, και στο εξωτερικό...

(Διακοπή)

Ερ. Στην Αθήνα είπατε ότι είναι πολύ πιο δύσκολη...

Μ.Γ. Όχι πιο δύσκολη, είναι πιο απαιτητικό το κοινό.

Ερ. Ζητούν και καλαματιανά, ζητούν και καδιστικά τραγούδια...;

Μ.Γ. Δεν είναι ανάγκη να στα ζητήσουνε. Καταλαβαίνεις ότι πρέπει να παίζεις.

Ερ. Η λύρα παίζει τσάμικα; Λέτε ας πούμε ότι...

Μ.Γ. Ε, εντάξει, παίζει αλλά όχι ότι πιάνει και επακριβώς. Όπως το κλαρίνο δεν μπορεί να παίζει κρητικά. Θα παίζει βέβαια αλλά δεν θα έχει το χρώμα που χρειάζεται. Το ίδιο και με...

Ερ. Εδώ στην περιοχή ζητάνε καμιά φορά τσάμικα στη λύρα;

Μ.Γ. Ε, καμιά φορά άμα είναι, μπορεί να 'ναι ας πούμε η νύφη ή ο γαμπρός από πάνω, ας πούμε ή κάποιοι καλεσμένοι.

Ερ. Κι όταν ζητάνε εσείς τι επιλέγετε να παίζετε, ας πούμε την *Ιτιά*;

Μ.Γ. Ε, ναι. Την *Ιτιά*, τον *Αϊτό*, την *Παπαλάμπραινα*, τέτοια πράγματα, μη φανταστείς...

Ερ. Τα τραγουδάτε κιόλας;

- Μ.Γ. Ναι. Εντάξει, δεν τα έχω μελετήσει ας πούμε, όπως μπορώ καλύτερα.
- Ερ. Στο εξωτερικό έχετε πάει;
- Μ.Γ. Ναι, πολλές φορές.
- Ερ. Σε ποιες χώρες;
- Μ.Γ. Ε, κυρίως Ηνωμένες Πολιτείες.
- Ερ. Και πώς γίνεται εκεί, σύλλογοι σας καλούν;
- Μ.Γ. Εκεί πέρα, ναι. Εκεί πέρα δεν μπορείς να πας... Μπορείς να πας και μόνος σου αλλά άλλο να πας τουρισμό κι άλλο να πας επαγγελματικά. Εκεί πέρα σε καλάνε οι σύλλογοι ή κάποιος σύλλογος ή κάποιος συλλόγος εν συνεννοήσει μεταξύ τους γιατί είναι και τα έξοδα πολλά γι' αυτούς. Γιατί πληρώνουν τα εισιτήριά μας, πληρώνουν τις διαμονές μας, πληρώνουνε τη διατροφή μας, πληρώνουνε τα πάντα. Λοιπόν, ή τα μοιράζονται οι συλλόγοι μεταξύ τους ή πληρώνουνε εισιτήρια εντός της χώρας... γιατί δεν είναι οι αποστάσεις όπως είναι εδώ, φεύγουμε από το Ρέθυμνο και πάμε στο Ηράκλειο και παίζουμε και ξαναγυρίζουμε. Μπορεί να μένω εγώ Ν. Υόρκη και να θέλω να παίζω εγώ στο Λ. Αντζελες και είναι έξι ώρες με το αεροπλάνο. Αυτά τα εισιτήρια κάποιος πρέπει να τα πληρώσει.
- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Έτσι;
- Ερ. Και πηγαίνετε σε συναυλίες, παίζετε και σε συναυλίες ή παίζετε και χορεύει ο κόσμος;
- Μ.Γ. Όχι, όχι. Παίζουμε σε χορούς των συλλόγων, σε γάμους, σε βαφτίσεις, ό,τι γλέντια κάνουμε κι εδώ.
- Ερ. Μάλιστα.
- Μ.Γ. Σ' ό,τι γλέντια παίζουμε κι εδώ. Απλά είναι εντάξει, πολύ οργανωμένα τα πράγματα, πολύ δυνατό το κρητικό στοιχείο, δηλαδή πάει λυράρης ας πούμε και σαν να πηγαίνει βασιλιάς. Παρόλο που έχουνε παρελάσει όλοι απ' εκεί δεν μας έχουνε βαρεθεί ακόμα.
- Ερ. Καλό είναι αυτό. Δεν βαριέται κανείς την κρητική μουσική έτσι κι αλλιώς.
- Μ.Γ. Αλλά εκεί πέρα ξέρεις... Δεν παίζουμε κάθε μέρα όταν πάμε, εκεί πέρα παίζουμε μια φορά τη βδομάδα, δυο, δηλαδή μπορεί να κάτσουμε δυο μήνες, να παίζουμε σε δέκα γλέντια.

- Ερ. Ναι. Ο κόσμος εκεί ζητάει άλλα πράγματα;
- Μ.Γ. Να σου πω, ο κόσμος εκεί πέρα πιο πολύ ζητάνε κρητικά γιατί είναι άνθρωποι που φύγανε από 'δω και έχουνε μείνει στο πολύ παραδοσιακό κι έχουνε μάθει και τα παιδιά τους έτσι. Δηλαδή εκεί πέρα πραγματικά πρέπει να 'σαι εντελώς παραδοσιακός.
- Ερ. Εσείς όταν παίζετε στην Αμερική, βλέπετε να σας ζητάνε περισσότερο παλιούς σκοπούς, του Σκορδαλού που είπατε προηγουμένως...
- Μ.Γ. Ναι, ναι.
- Ερ. ... Ή του Ροδινού ή του Κλάδου;
- Μ.Γ. Ναι. Το 99,9% που ζητάνε είναι κομμάτια πολύ παλιά...
- Ερ. Ή του Ροδινού ξέρω 'γω τα συρτά;
- Μ.Γ. Ναι. Παναγία μου, τέτοια πράγματα. Ναι. Πολύ πιο δυνατό το κρητικό στοιχείο απ' ό,τι εδώ. Εδώ έχουνε εξελιχθεί λίγο... κακό αυτό βέβαια, αλλά εντάξει, εκεί πέρα έχουνε μείνει σ' αυτό που αφήσανε εδώ όταν φύγανε. Εκεί έχουνε μείνει.
- Ερ. Βλέπετε τώρα κάποια πράγματα τα οποία σας πειράζουν στην κρητική μουσική, στην εξέλιξη της κρητικής μουσικής όσον αφορά τον Ν. Ρεθύμνης;
- Μ.Γ. Για τον Ν. Ρεθύμνης μπορώ να σου πω όχι και τόσο. Εντάξει, με πειράζουν πολλά πράγματα...
- Ερ. Ποια είναι αυτά;
- Μ.Γ. Ε, πιο πολύ με πειράζει η παραποίηση της κρητικής μουσικής από κάποιους για εμπορικούς οπωσδήποτε λόγους, αυτό. Αυτό με πειράζει. Και με πειράζει ότι παρασέρνουνε... παρασύρονται τα νέα παιδιά, νομίζουν ότι αυτό είναι η κρητική μουσική γιατί τους το πλασάρουν ας πούμε και ταιριάζει πιο πολύ μ' αυτό που ακούνε στα μπαράκια και στις ντισκοτέκ και ξέρω 'γω τι, δηλαδή είναι... δεν μπορώ να στο εξηγήσω τώρα, είναι... πιο εύκολο να το λάβει αυτό παρά να λάβει το παραδοσιακό. Κι οπωσδήποτε όποιοι επιμένουνε στο παραδοσιακό έχουνε κάποια προβλήματα γιατί θα πάμε ας πούμε εμείς να παίξουμε σ' ένα γλέντι το οποίο θα 'ναι κάποια μερίδα εκεί πέρα που... θέλει την παραποιημένη κρητική μουσική και θα μας πει να παίξουμε εμείς κάποιο κομμάτι που

εμείς οπωσδήποτε ούτε το ξέρουμε ούτε έχουμε σκοπό να το μάθουμε ποτέ μας. Πιστεύω να καταλαβαίνεις τι σου λέω. Δεν θέλω να αναφερθώ ούτε σε ονόματα, ούτε σε... Αυτό. Ότι υπάρχουν προβλήματα, υπάρχουν. Πολλά.

Ερ. Δικούς σας σκοπούς βγάζετε κύριε Γαλάτιε;

Μ.Γ. Ε, ναι, αλλά όχι πολύ. Πιο πολύ παίζω αλλωνών. Πιο πολύ παλιών βέβαια.

Ερ. Δεν θέλετε, δεν έχετε ασχοληθεί ακόμα, δεν το θεωρείτε σημαντικό...;

Μ.Γ. Όχι. Δεν μπορώ να πω ότι δεν θέλω αλλά και δεν έχω ασχοληθεί πολύ και... ντάξει, δεν είναι εύκολο. Μπορεί να 'σαι ένας πολύ καλός εκτελεστής ας πούμε και να υστερείς στη δημιουργία. Ή μπορεί να είσαι ένας πολύ καλός δημιουργός και να υστερείς στην εκτέλεση, δηλαδή να δημιουργείς ένα κομμάτι και να πάρει κάποιος άλλος να το παίξει, να το παίξει πολύ καλύτερα από σένα, ας πούμε, που το δημιούργησες. Τέλος πάντων. Αυτό είναι ένα από τα λάθη μου, να σου πω την αλήθεια, το ότι δεν έχω κάτσει να ασχοληθώ πολύ με τη... στο να βγάλω δικά μου κομμάτια αλλά πιστεύω στο μέλλον να...

Ερ. Πιστεύετε δηλαδή ότι θα βοηθούσε αυτό στο να σας.. στο να γίνετε, πώς να το πω, πρώτο όνομα;

Μ.Γ. Ήντάξει, δεν είναι το θέμα το πρώτο όνομα. Οπωσδήποτε βοηθάει, αλίμονο.

Ερ. Δηλαδή η δισκογραφία με δικούς σας σκοπούς θα βοηθούσε πιστεύετε;

Μ.Γ. Κοίταξε να δεις τώρα. Τώρα μου 'βαλες τη λέξη δισκογραφία μέσα και... Δεν είναι η δισκογραφία ότι θα παίζεις δικούς σου σκοπούς και θα πιάσει ή θα παίζεις αλλουνού σκοπούς που δεν έχουνε ξαναγραφεί βέβαια, εντάξει; Δηλαδή εμένα μπορεί να μου δώσει κάποιος έναν σκοπό, να τότε γράψω, που δεν έχει ξαναγραφεί ετούτος ο σκοπός.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Οπωσδήποτε, αυτός ο οποίος βγάζει κομμάτια είναι στα υπέρ του, δεν είναι στα μείον του.

Ερ. Κατ' αρχήν έχετε κάνει δισκογραφικές δουλειές;

Μ.Γ. Έχω κάνει, ναι.

Ερ. Πόσους δίσκους;

Μ.Γ. Έναν, έναν έχω γράψει.

Ερ. Και είναι όλοι παλιοί σκοποί;

Μ.Γ. Ναι, εγώ έχω γράψει, έχω κάνει δισκογραφία σε στυλ ζωντανής με παλιά κομμάτια, με τη δική μου ταυτότητα βέβαια στα κομμάτια γιατί αυτό με ρωτούσες ύστερα πώς θα ξεχωρίσεις ας πούμε τον Σκορδαλό άμα τον ακούσεις ας πούμε και δεν βλέπεις ότι παίζει αυτός. Μα έχει δώσει το δικό του στίγμα. Δηλαδή το ίδιο κομμάτι μπορεί να το παίξουν τριάντα λυράρηδες και οι τριάντα να το παίζουνε με διαφορετικό στυλ.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Αυτό θέλω να σου πω. Δηλαδή ο καθένας.. δεν παίζουμε με βάση παρτιτούρες και νότες ξέρω 'γω. Δίνει ο καθένας το δικό του... θέλει, δεν θέλει δίνει τη δική του ταυτότητα. Είχα βάλει βέβαια καινούργιες μαντινάδες, καινούργιους στίχους στο δίσκο, ε, και δόξα τω Θεώ πήγε καλά. Τώρα θέλω να κάνω έναν δίσκο με προσωπική μου δουλειά, δηλαδή με καινούργια κομμάτια ή δικά μου ή αλλωνών αλλά είμαι δηλαδή στο... το δουλεύω τώρα. Δεν το σκέφτομαι μόνο. Το δουλεύω. Ε, αυτά.

Ερ. Όταν παίζετε ένα συρτό, π.χ. τον Πρώτο, αυτός από τι αποτελείται; Πείτε ότι είναι ένας μαθητής δέκα χρόνων, εννιά χρόνων απ' τη Χίο που δεν ξέρει τίποτα απ' τα συρτά της Κρήτης και σας ρωτάει από τι αποτελείται ένα συρτό;

Μ.Γ. Δηλαδή τι από τι αποτελείται;

Ερ. Πώς θα του το εξηγήσετε; Δηλαδή έχει ένα μέρος, δυο μέρη, πέντε μέρη;

Μ.Γ. Δύο μέρη.

Ερ. Κάθε συρτό έχει δυο μέρη;

Μ.Γ. Ναι.

Ερ. Τα οποία τι...;

Μ.Γ. Τα οποία, παίζεις, το ένα μέρος λες το... ένα τέταρτο της μαντινάδας, στο δεύτερο λες το άλλο τέταρτο, τη μισή μαντινάδα, παίζεις δυο μέρη για να πεις τη μισή μαντινάδα και μετά ξαναγυρίζεις, το πρώτο και το δεύτερο γύρισμα και από... τελειώνεις τη μαντινάδα. Από δύο μέρη αποτελούνται όλα τα συρτά. Από δύο μέρη. Τα οποία πας απ' το πρώτο στο δεύτερο και ξανά απ' το πρώτο στο δεύτερο και...

Ερ. Ο συρτός έχει δυο μέρη;

Μ.Γ. Ποιος συρτός;

- Ερ. Ο Πρώτος.
- Μ.Γ. Όλα τα συρτά. Δυο μέρη έχει.
- Ερ. Το Μόνο εκείνος π' αγαπά;
- Μ.Γ. Το Μόνο εκείνος π' αγαπά τώρα, είναι ένα ιδιαίτερο... Εκεί που τραγουδιέται, έχει δύο μέρη.
- Ερ. Το πρώτο που είναι σαν εισαγωγή;
- Μ.Γ. Ε, αυτά είναι... είναι ξεχωριστά. Δηλαδή είναι ένα, δύο... Δύο δεν είναι μέχρι να πας στο τραγουδιστικό μέρος;
- Μ.Α. Δύο κομμάτια, μετά μπαίνεις.
- Μ.Γ. Αλλά δεν έχει τραγούδι. Αυτό δεν τραγουδιέται αυτό. Αλλά δεν μπορεί να το θεωρήσεις γύρισμα το ένα του άλλου. Δηλαδή ξεκινάς, παίζεις το πρώτο ας πούμε, πας στο δεύτερο, δεν μπορεί να ξαναγυρίσεις στο πρώτο. Σ' αυτό το συγκεκριμένο. Στο τραγουδιστικό μέρος γυρνάς απ' το πρώτο στο δεύτερο, ναι.
- Ερ. Δηλαδή αν κατάλαβα καλά είναι 1,2 μετά είναι το 3,4, μπορεί να ξαναπάει 3,4.
- Μ.Γ. Ναι, ναι. Υπάρχουνε κάνα δυο κομμάτια τέτοια. Υπάρχουν κι άλλα.
- Ερ. Θυμάστε κανένα τώρα;
- Μ.Γ. Υπάρχουν και από τους νεότερους. Δηλαδή παραδείγματος χάριν... ναι, κι ο Σκορδαλός έχει γράψει το... αυτό βέβαια πάει απ' το πρώτο στο δεύτερο αλλά δεν τραγουδιέται, αυτό που λέει το... Σ' ένα ψηλό, βαθύ γκρεμνό, που έχει γράψει, ξεκινάει αλλιώς με ένα κομμάτι, από δύο μέρη και μετά στο δεύτερο είναι τραγουδιστικό από δύο μέρη, πάλι. Το πρώτο δεν το τραγουδάει.
- Ερ. Μάλιστα.
- Μ.Γ. Κι ο Παπαδάκης ο Γιώργης έχει γράψει ένα κομμάτι τέτοιο. Πρέπει να 'ναι πολλά απλά δεν μου έρχονται τώρα στο μυαλό.
- Ερ. Ναι. Όταν συνδέετε έναν συρτό μ' έναν άλλο κάνετε καμιά γέφυρα, κάνετε κάτι για να τα συνδέσετε καλά; Ταιριάζει οποιοδήποτε συρτό, ταιριάζει με όλα;
- Μ.Γ. Όταν παίζεις, όταν παίζεις ένα κομμάτι, ένα συρτό συγκεκριμένο, το τραγουδάς, έτσι; Το έχεις τελειώσει, φες να πας σ' άλλο. Οποσδήποτε θα

κάμεις μία γέφυρα. Δηλαδή άμα είναι στην ίδια κλίμακα, άμα θες μπορεί να το παίζεις κι αμέσως αλλά είναι ένα πολύ άχαρο πράγμα, σαν να 'ναι... Όταν τώρα είναι σε άλλη κλίμακα, θες -δεν θες οπωσδήποτε θα κάμεις μια γέφυρα να το συνδέσεις. Και πολλές φορές αυτές οι γέφυρες είναι και φαντασίες της στιγμής. Πολλές φορές.

Ερ. Που δηλαδή την άλλη φορά που θα τη ξαναπαίζετε...;

Μ.Γ. Μπορεί να μην τη θυμάσαι και καθόλου τι έκανες.

Ερ. Και θα κάνετε μια άλλη;

Μ.Γ. Ναι. Ή υπάρχουν και κάποιες άλλες στάνταρτ που είναι... Οι γέφυρες δεν είναι ότι γίνεται αυτό και μετά γίνεται αυτό. Εγώ μπορεί να κάνω αυτό, ο άλλος μπορεί να κάμει το άλλο, είναι φαντασία του καθενούς.

Ερ. Τι εννοείτε όταν λέτε «δεν είναι στην ίδια κλίμακα»; Δηλαδή;

Μ.Γ. Το 'να μπορεί να 'ναι από Λα, τ' άλλο μπορεί να 'ναι από Σολ. Λέμε τώρα, έτσι; Μπορεί να 'ναι από Ρε. Κι εκείνη τη στιγμή θες ν' αλλάξεις κλίμακα για να ξεκουραστεί και τ' αυτί του αλλουνού ή μπορεί ο χορευτής να σου γυρέψει κείνη τη στιγμή ένα συγκεκριμένο κομμάτι που είναι σ' άλλη κλίμακα και πρέπει κάπως να το συνδέσεις.

Ερ. Ακούω πολλές φορές και λένε «αυτό το συρτό δεν ταιριάζει με το άλλο». Εσείς θα μπορούσατε να σκεφτείτε τώρα ποιο συρτό δεν ταιριάζει καθόλου μ' ένα άλλο; Δηλαδή δεν θα τα βάζατε ποτέ μαζί;

Μ.Γ. Καμιά φορά αναγκάζεσαι να τα βάλεις γιατί στο ζητάνε.

Ερ. Την ώρα που παίζετε, δηλαδή;

Μ.Γ. Ναι. Την ώρα που παίζεις πιάνει κάποιος να χορέψει μπροστά και σου λέει «εγώ θέλω να χορέψω αυτό». Τελείωσε.

Ερ. Και τότε τι κάνετε εσείς;

Μ.Γ. Αναγκάζεσαι και κάνεις μια γέφυρα και το παίζεις αλλά πολλές φορές δεν ταιριάζει, δηλαδή δεν μπορεί να παίζεις, να 'χεις ξεκινήσει, να 'χεις πάρει φόρα, να παίζεις ένα πολύ κεφάλτο κομμάτι, λίγο γρήγορο σε ρυθμό, συρτό μιλάμε πάντα, έτσι; Και να 'ναι... να 'χουνε πάρει φόρα τώρα οι χορευτές, να χορεύουνε δυναμικά, να κάνουνε, και κάποια στιγμή να του παίζεις τον Ροδινό. Δεν ταιριάζει γιατί ο Ροδινός πρέπει να φρενάρει. Έτσι; Τα κομμάτια του Ροδινού πρέπει να παιχτούνε αργά, σταθερά, στακάτα...

Εκείνη τη στιγμή δεν ταιριάζει αλλά αν δεν έχεις πώς το κάμεις, θα το παίζεις, τον ρυθμό δεν πρέπει να τόνε χαλάσεις γιατί θα χάσουν τα βήματα οι χορευτές, δεν μπορεί δηλαδή να παίζεις γρήγορα κι ώρα μια να φρενάρεις. Θ' αναγκαστείς να παίζεις και τον σκοπό του Ροδινού σε γρήγορο ρυθμό, πράγμα το οποίο δεν του ταιριάζει. Ένα απλό παράδειγμα που μου 'ρθε τώρα στο μυαλό. Πιστεύω να συμφωνεί κι ο Αντρέας.

Μ.Α. Χάνει κατ' αρχήν να υπάρχουνε κομμάτια γρήγορα, υπάρχουνε κι αργά. Καμιά φορά όπως είπε κι ο Γαλάτιος, άμα είναι το κομμάτι χορευτικό και γρήγορο και θέλει κάποιος ένα αργό κομμάτι, χάνει την ουσία του. Δηλαδή πρέπει να παιχτεί παρόμοια μ' εκεί που δουλεύεις τη γρηγοράδα, χάνει ο άλλος τη μελωδία του. Εκεί είναι η διαφορά.

Μ.Γ. Ναι. Δεν του ταιριάζει το γρήγορο. Κι είναι κι άλλα που δεν τους ταιριάζουν το αργό. Δεν είναι ο ρυθμός στάνταρ. Δεν βάζουμε δηλαδή ένα τέμπο, πώς το λένε και μας καθοδηγεί στον ρυθμό που θα παίζουμε. Όχι. Εκεί πέρα είναι αναλόγως τον χορευτή, αναλόγως τη διάθεση, αναλόγως το κομμάτι, αναλόγως πολλά, δεν είναι... Στο γλέντι ειδικά επάνω δεν είναι τίποτα μα τίποτα στάνταρ. Ούτε τα κομμάτια που θα παίζεις, ούτε οι μαντινάδες που θα πεις, ούτε πώς θα τα παίζεις, ούτε η σειρά που θα τα παίζεις, ούτε τίποτα. Σήμερα μπορεί να παίζεις αυτά έτσι, αύριο μπορεί να παίζεις αυτά αλλιώς ή να ξαναπαίζεις τα ίδια αλλά αλλιώς.. Δηλαδή δεν είναι τίποτα ίδιο. Δεν είμαστε όπως στα μαγαζιά τα λαϊκά δεν ξέρω κι εγώ απού 'χουνε το πρόγραμμά του ο καθένας και βγαίνει και τραγουδεί και μπαίνει. Όχι. Εκεί πέρα δεν... Δηλαδή φεύγεις απ' το σπίτι σου, πας στο γλέντι, δεν ξέρεις ούτε τι θα παίζεις, ούτε πόση ώρα θα παίζεις, ούτε τι θα πεις, ούτε πώς θα το πεις. Δεν ξέρεις τίποτα. Όλα είναι βλέποντας και κάνοντας.

Ερ. Ναι. Λύρα από πού αγοράζετε; Πόσες λύρες έχετε κύριε Γαλάτιε;

Μ.Γ. Εγώ έχω τρεις λύρες τώρα, αλλά εντάξει, έχω αλλάξει πολλές όμως. Δεν είναι στάνταρ από πού αγοράζεις. Δεν με ενδιαφέρει εμένα ούτε ο κατασκευαστής, ούτε από ποιον είναι, ούτε τα λεφτά που κάνει. Μ' ενδιαφέρει το άκουσμα. Και να με βολεύει εμένα. Βέβαια το άκουσμα να ξέρεις ότι είναι υποκειμενικό. Δηλαδή εγώ τη λύρα τη θέλω να 'ναι έτσι.

Να 'χει αυτόν τον ήχο. Ο άλλος μπορεί να μην του αρέσει αυτός ο ήχος, να τη θέλει πιο πρίμα, άλλος μπορεί να τη θέλει πιο μπάσα, άλλος μπορεί να τη θέλει... πολλά. Έχω πάρει λύρες από πολλούς κατασκευαστές. Κι έχω πάρει και λύρες που δεν μ' αρέσουνε.

Ερ. Τις παραγγέλνετε ή τις δοκιμάζετε την ώρα που πάτε σ' ένα μαγαζί;

Μ.Γ. Όχι, δεν τις παραγγέλνω γιατί η παραγγελία είναι δίκικοπο μαχαίρι. Άμα δεν σου βγει καλή η λύρα!

Ερ. Τι την κάνεις μετά, ε;

Μ.Γ. Τι την κάνεις μετά... Ο ίδιος κατασκευαστής με το ίδιο ξύλο, με τα ίδια εργαλεία, τα πάντα, θα σου φτιάξει δυο λύρες και θα είναι άλλη λύρα η μια, άλλη λύρα η άλλη. Δεν μπορεί να 'ναι ίδια. Στον ήχο μιλάω, έτσι;

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Εμένα μ' ενδιαφέρει ο ήχος. Δεν μ' ενδιαφέρει ούτε η εμφάνιση της λύρας, ούτε τίποτα. Μετά άλλοι... απλά αυτό που θέλω εγώ είναι... γιατί τώρα τελευταία... όχι τώρα τελευταία, από πάντα ας πούμε, άλλοι λυράρηδες παίζουνε από καθαλάρη σε καθαλάρη της λύρας στους 27,5 πόντους, άλλοι παίζουνε στους είκοσι οχτώ, άλλοι παίζουνε... Εγώ θέλω 29 πόντους. Για να πάνε τα δάχτυλά μου εκεί. Εάν είναι πιο κάτω απ' τους 29 πόντους εγώ ψάχνομαι πάνω στο όργανο, δηλαδή ψάχνομαι να δω, δεν πέφτει το δάχτυλό μου εκεί που πρέπει και ψάχνομαι, το πάω λίγο πάνω ή κάτω για να μη κάνω παραφωνία αλλά οπωσδήποτε, μέχρι να το βρεις τις παραφωνίες σου τις έχεις κάνει.

Ερ. Ναι. Οπότε ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι να μετράει κανείς από καθαλάρη σε καθαλάρη πόση είναι η απόσταση;

Μ.Γ. Ναι, εγώ αν δεν μετρήσω τη λύρα, δεν την παίρνω.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Κατ' αρχήν δεν είναι ανάγκη να τη μετρήσω. Άμα την παίξω, ξέρω πού είναι. Δεν ψάχνω το μέτρο να τη μετρήσω. Ξέρω. Άμα δεν μου μαρτυράει η λύρα, έτσι το λέμε εμείς, «άμα δεν μου μαρτυράει», πάει να πει ότι δεν είναι στα μέτρα μου.

Ερ. Ναι.

- Μ.Γ. Εγώ έχω λύρα που την αγόρασα και μ' αρέσει τρομερά αυτή η λύρα και δεν την παίζω στα γλέντια ποτέ. Μπορεί να την παίζω στο σπίτι μου γιατί στο σπίτι μου είμαι πιο ήρεμος, πιο αυτό και μπορώ να... αλλά στο γλέντι επάνω με τα πιοτά και με τη βαβούρα και με την ιστορία, δεν έχω τη νηφαλιότητα να κάθομαι να ψάχνω το όργανο γιατί είναι στους 27,5 πόντους.
- Ερ. Και πρέπει να κάνετε άλλες αποστάσεις στα δάχτυλα, δηλαδή.
- Μ.Γ. Άλλες αποστάσεις στα δάχτυλά μου, ναι. Κι αυτά ξέρεις. Η λύρα είναι τυφλή δύναμη. Δεν έχει τάστα όπως έχει το λαγούτο, το μπουζούκι και ξέρω 'γω που είναι τα διαστήματα, μα εδώ το πατήσεις, μα πιο εδώ, θα βγάλει τον ίδιο ήχο. Η λύρα είναι στα χιλιοστά του χιλιοστού, στο χιλιοστό βγάζει άλλον ήχο. Κι αυτές οι κουκίδες που έχουνε πάνω οι λύρες για τα πατήματα, αυτές... δεν τις κοιτάμε εμείς καθόλου αυτές τις κουκίδες. Αυτές είναι διακοσμητικές μόνο.
- Ερ. Είναι για τους αρχάριους;
- Μ.Γ. Διακοσμητικές είναι, δεν είναι. Ο κατασκευαστής τις έβαλε εκεί πέρα. Εμένα τα δαχτύλια μπορεί να μην πηγαίνουν εκεί πέρα, να πηγαίνουν αλλού. Κατάλαβες;
- Ερ. Ναι. Εσείς έχετε μαθητές;
- Μ.Γ. Όχι. Εγώ δίδασκα παλιά στο Μουσικό Γυμνάσιο για έναν χρόνο αλλά μετά τα παράτησα. Δεν...
- Ερ. Δεν θέλατε να συνεχίσετε;
- Μ.Γ. Ε... Αυτό είναι πάλι... Μπορεί να είσαι καλός, μπορεί να είσαι... αλλά κι η μεταδοτικότητα είναι εντελώς διαφορετικό πράγμα.
- Ερ. Εσείς πώς μάθατε να παίζετε, με το αυτί;
- Μ.Γ. Ναι.
- Ερ. Κι είπατε ότι πήγατε και στο ωδείο;
- Μ.Γ. Ναι, ξεκίνησα απ' το ωδείο.
- Ερ. ... του Κώστα του Μουντάκη;
- Μ.Γ. Ναι, του Κώστα Μουντάκη. Ναι. Εγώ όταν έφυγα από το ωδείο του Μουντάκη ήξερα ίσα - ίσα τη Ξαστεριά, τον Ερωτόκριτο και τον Ύμνο της Κρήτης. Δεν ήξερα κανένα άλλο κομμάτι.

- Ερ. Ο Κώστας ο Μουντάκης ο ίδιος σας δίδασκει;
- Μ.Γ. Ο ίδιος, ο ίδιος. Ναι.
- Ερ. Και ήτανε ατομικά τα μαθήματα ή ομαδικά;
- Μ.Γ. Όχι. Γι' αυτό έφυγα.
- Ερ. Ήταν ομαδικά;
- Μ.Γ. Ομαδικά. Τριάντα – σαράντα παιδιά, έπρεπε να μάθουν κι οι σαράντα το κομμάτι για να συνεχίσουν οι υπόλοιποι. Γι' αυτό έφυγα.
- Ερ. Τα μαθήματα δηλαδή ήταν εβδομαδιαία, ήτανε ωριαία;
- Μ.Γ. Αυτά που δίδασκα εγώ ή του Μουντάκη;
- Ερ. Του Μουντάκη.
- Μ.Γ. Εβδομαδιαία.
- Ερ. Και ήτανε μία ώρα, μισή;
- Μ.Γ. Μία ώρα.
- Ερ. Χρησιμοποιούσε καμπύλες, χρησιμοποιούσε τις νότες;
- Μ.Γ. Νότες. Ε, είχε φτιάξει αυτός σαν κλίμακα ας πούμε, δεν μπορείς να το πεις ακριβώς νότες, όχι παρτιτούρες και τέτοια. Απλά, το Σι είναι εδώ, το Ντο είναι εδώ, μας είχε ζωγραφίσει τη λύρα σε μια φωτοτυπία με τα δάχτυλα, αυτό το δάχτυλο πατάει αυτές τις νότες, αυτό το δάχτυλο αυτές τις νότες, και διέσεις – υφέσεις.
- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Τίποτε άλλο και μας έγραφε με νότες τις οποίες νότες αυτή τη στιγμή, ντάξει. Για να σου δώσω να καταλάβεις εγώ δεν ξέρω νότες. Και λίγοι, δηλαδή οι πιο πολλοί με τ' αυτί. Δηλαδή ξέρω βέβαια ότι αυτή είναι η Λα, αυτή είναι η Φα, αυτή είναι η Ντο αλλά Μι μινόρε και Ρε ματζόρε και τέτοια πράγματα, εγώ αυτά δεν τα ξέρω.
- Ερ. Ναι. Ας υποθέσουμε ότι ερχόταν ένα παιδί, ένας ανιψιός σας ας πούμε, ένα μικρό παιδί και σας έλεγε «θέλω να μάθω λύρα». Τι θα τον συμβουλεύατε, να πάει σ' ένα ωδείο, σ' ένα μουσικό γυμνάσιο, να μάθει με τον τρόπο φερ' ειπείν του Κώστα του Μουντάκη ή θα του λέγατε ότι με το αυτί είναι ας πούμε...
- Μ.Γ. Να πάει, να ξεκινήσει με τις νότες, με όλα αυτά και μετά αν θέλει, αν το 'χει μέσα του... γιατί αυτό είναι μεράκι, έτσι; Αν το 'χει μέσα του, να

κάτσει μοναχός του, να δει τι θα κάμει. Εάν περιμένει να τότε κάμει λυράρη ο άλλος, δεν πρόκειται να γίνει. Ποτέ. Αυτό πιστεύω εγώ. Τώρα...

Ερ. Εσείς κύριε Ανδρέα, πώς μάθατε λαούτο;

Μ.Α. Μόνος μου.

Ερ. Έπαιζε κανέναν στην οικογένειά σας;

Μ.Α. Κανείς, κανείς.

Ερ. Σε ποια ηλικία μάθατε;

Μ.Α. Ήθελα από μικρός, από δεκατεσσάρων χρόνων ήθελα όργανο. Αλλά ήταν τα χρόνια λίγο δύσκολα τότε, δεν ήμπορούσα γιατί ήταν το οικονομικό, δεν μπορούσα να πάρω όργανο, μέχρι που περάσανε κανένα – δυο χρόνια και έπιασα στα χέρια μου, εκεί, στα δεκαεφτά μου περίπου, το πρώτο όργανο. Και σιγά – σιγά ξεκίνησα μόνος μου, χωρίς να μου δείξει κανείς. Μόνο με τα ακούσματα.

Ερ. Ξεκινήσατε με λαούτο;

Μ.Α. Με λαούτο, ναι.

Ερ. Λύρα θέλατε να πιάσετε ποτέ ή δεν ήτανε σκοπός σας;

Μ.Α. Όχι. Ε... μ' είχε επηρεάσει το λαούτο.

Ερ. Ναι.

Μ.Α. Η λύρα ναι μεν μ' αρέσει αλλά σαν το λαούτο... το λαούτο μ' επηρέασε πιο πολύ στα παιδικά μου χρόνια.

Ερ. Και πότε βγάλατε έτσι ένα γλέντι μόνος; Πότε νιώσατε έτσι ικανός λαουτιέρης;

Μ.Α. Το πρώτο γλέντι δεν ήτανε στην ικανότητα, ήταν μία παρέα ήμασταν, στο πρώτο γλέντι που έπαιξα, που δεν ήθελα να παίξω βέβαια γιατί δεν είχα τη δύναμη να παίξω. Εγυρίζαμε τότε στα γλέντια και είχα εκεί πέρα το λαούτο, το 'παιξα και στο σπίτι κι ένα βράδυ είπαμε «θα πάμε στο τάδε πανηγύρι». Πάμε λοιπόν στο πανηγύρι και βλέπω το όργανο έμοιαζε με το δικό μας στο πάλκο επάνω ενώ παίζανε τα όργανα, μια λύρα κι ένα λαούτο, κάποια στιγμή είχανε φτιάξει την κατάσταση οι φίλοι μου και μου φωνάξαν. Εγώ βέβαια (γελάει) δεν...

Ερ. Πόσων χρόνων ήσασταν τότε;

Μ.Α. Εγώ ήμουν δεκαεφτά χρονών περίπου.

- Ερ. Ναι. Και με ποιον λυράρη παίζατε;
- Μ.Α. Κάποιον Ζερβό Γιάννη. Από τη Γκράμα Μυλοποτάμου.
- Ερ. Μάλιστα.
- Μ.Α. Αυτό ήταν το πρώτο γλέντι που έβγαλα βέβαια... εγώ βγήκα τότε, δεν είχα δυνατότητες καν. Μ' ενθάρρυνε βέβαια ο λυράρης, εγώ τι έπαιζα δεν ήξερα τότε.
- (Γελάει)
- Ερ. Ήτανε ένας ο λαουτιέρης ή παίζανε δύο λαούτα εκείνη την εποχή;
- Μ.Α. Τότε επαίζανε ένα λαούτο και μια λύρα. Το περισσότερο.
- Ερ. Πότε μπήκε το δεύτερο λαούτο;
- Μ.Α. Το δεύτερο λαούτο πιστεύω πως υπήρχε το δεύτερο λαούτο αλλά καμιά φορά τα δυο λαούτα παίζανε σε γάμους και σε βαφτίσεις επειδή δεν ξέρω τώρα πιο πολύ. Στα μαγαζιά υπήρχε το δεύτερο λαούτο και πιο παλιά.
- Ερ. Είναι αλήθεια ότι για το ποσοστό, γι' αυτό μπήκε το δεύτερο λαούτο, δηλαδή ότι ο μαγαζάτορας έπρεπε για να έχει μουσικούς και να είναι πλήρης η ορχήστρα, να έχει τρία όργανα συνολικά;
- Μ.Α. Δε νομίζω, δε νομίζω ο μαγαζάτορας. Οι μουσικοί, ο κάθε μουσικός είδε ότι πρέπει να είναι τρία όργανα, δύο λαούτα κι η λύρα γιατί κάθε ορχήστρα πρέπει να έχει και τα σόλα όργανα και τα μπάσα. Το δεύτερο λαούτο μπήκε λοιπόν για να 'χει το μπάσο, να γίνει το μπάσο όργανο του συγκροτήματος.
- Μ.Γ. Το βοηθητικό.
- Μ.Α. Το βοηθητικό.
- Ερ. Μάλιστα.
- Μ.Γ. Να δίνει τον ρυθμό.
- Ερ. Εσείς πότε αρχίσατε να συνεργάζεστε μεταξύ σας;
- Μ.Γ. Προ... πεντέμισι χρόνια.
- Μ.Α. Ναι. Γύρω στα πέντε χρόνια τώρα.
- Ερ. Και υπάρχει και άλλος λαουτιέρης κύριε Γαλάτιε στο σχήμα σας;
- Μ.Γ. Μέχρι προ δυο χρόνια.
- Ερ. Τώρα ποιο είναι το σχήμα;
- Μ.Γ. Τώρα παίζω με ένα λαούτο και μια κιθάρα.

- Ερ. Δηλαδή παίζετε με τον κύριο Ανδρέα ως επί το πλείστον;
- Μ.Γ. Ναι και μια κιθάρα. Με τον Ανδρέα παίζουμε πάντα. Ε, κιθαρίστα δεν έχουμε μόνιμο απλά με δυο – τρία άτομα, κυρίως με ένα άτομο δηλαδή παίζω τα περισσότερά μου γλέντια, κιθαρίστα.
- Ερ. Πιστεύετε ο κόσμος ευχαριστείται καλύτερα άμα έχει ένα λαούτο και μια κιθάρα ή θέλει και τα κρουστά, θέλει και τα υπόλοιπα;
- Μ.Γ. Ε, εντάξει, αυτή είναι μεγάλη κουβέντα, είναι... Εγώ πιστεύω ότι το κρουστό χρειάζεται μόνο στις συναυλίες και στις χορευτικές δουλειές. Όταν είναι γλέντι χορευτικό, εγώ προσωπικά, το κρουστό δεν το θέλω. Δεν ταιριάζει πάντα.
- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Όχι ότι δεν βοηθάει, βοηθάει. Αλλά δεν ταιριάζει πάντα.
- Ερ. Πώς και δεν έχετε δυο λαούτα;
- Μ.Γ. Ε, απ' όταν εμπήκανε οι κιθάρες στο... στα κρητικά, οπωσδήποτε η κιθάρα βοηθάει πιο πολύ απ' το δεύτερο λαούτο. Δηλαδή η κιθάρα μπορεί να παίξει πράγματα που το δεύτερο λαούτο δεν μπορεί να τα παίξει. Και βγαίνει και πιο ογκώδης η μουσική και πιο γεμάτη.
- Ερ. Το λαούτο πού κάθεται σε σχέση μ' εσάς, αριστερά ή δεξιά σας;
- Μ.Γ. Αριστερά. Το πρώτο λαούτο κάθεται αριστερά.
- Ερ. Γιατί κάθονται πάντα αριστερά τα πρώτα λαούτα;
- Μ.Γ. Ε, αυτό δεν μπορώ να στο πω εγώ, έτσι το βρήκαμε, έτσι το βαδίζουμε...
- Ερ. Άμα καθόντανε δεξιά σας, θα σας διευκόλυνε ή θα σας δυσκόλευε;
- Μ.Γ. Όχι, δεν υπάρχει τόσο πολύ επικοινωνία.
- Μ.Α. Είναι επικοινωνία.
- Μ.Γ. Είναι το κοντάρι του λαούτου στη μέση, είναι...
- Μ.Α. Είναι η επικοινωνία πιο πολύ, πιστεύω.
- Μ.Γ. Πρέπει να 'ναι λίγο πιο μακριά μου γιατί κι εγώ με το τόξο...
- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Πιστεύω ότι έχεις πιο πολύ επικοινωνία με τον αριστερό σου παρά με τον δεξιό σου, την ώρα του γλεντιού.
- Ερ. Ίσως επειδή κοιτάζετε ας πούμε προς τα αριστερά;
- Μ.Γ. Τα πάντα, ναι. Ναι. Δεν έχουμε τα... το κοντάρι του λαούτου στη μέση.

- Ερ. Να ρωτήσω κάτι άλλο τώρα. Λένε ότι όταν ο λυράρης θέλει ν' αλλάξει σκοπό, κοιτιέται με τον λαουτιέρη. Αλλάζουν ένα βλέμμα. Ή και κάποιοι άλλοι λένε «εγώ ξέρω πού θα πάει κατευθείαν, δεν χρειάζεται ούτε να κοιταχτούμε».
- Μ.Γ. Και τα δυο ισχύουνε.
- Μ.Α. Και τα δυο ισχύουνε.
- Μ.Γ. Όταν παίζεις...
- Ερ. Εσείς συνεργάζεστε μεταξύ σας τώρα πεντέμισι χρόνια.
- Μ.Γ. Ε, όταν παίζεις μ' έναν άνθρωπο πολλά χρόνια και έχετε βγάλει πολλά γλέντια μαζί και έχετε κάνει τις πρόβες σας ξέρω 'γω, περίπου ξέρει πού θα πας. Αλλά όπως σου είπα, δεν είναι τίποτα σπάνταρ. Γιατί μπορεί εκείνη τη στιγμή εγώ να μην πάω εκεί που συνηθίζω να πηγαίνω, θέλω να πάω κάπου αλλού.
- Ερ. Οπότε τότε τι κάνει ο λαουτιέρης;
- Μ.Γ. Με το βλέμμα ή με το...
- Μ.Α. Με το άκουσμα.
- Μ.Γ. Ή μπαίνω εγώ...
- Μ.Α. Πιο πολύ με το άκουσμα.
- Μ.Γ. Ή μπαίνω εγώ και τ' ακούει και μ' ακολουθάει.
- Ερ. Και περιμένετε εσείς με συγχορδία, ας πούμε;
- Μ.Γ. Ναι, ναι.
- Ερ. Με ακόρντα μέχρι να δείτε...;
- Μ.Γ. ... Να δει πού θα πάω για να μπει κι αυτός μετά.
- Μ.Α. Κοιτάζτε, πάντα περιμένουμε τη λύρα. Η λύρα είναι το πρώτο όργανο της ορχήστρας. Όπως σε κάθε ορχήστρα πρέπει να υπάρχει ένα πρώτο όργανο. Έτσι κι η λύρα. Το πρώτο λαούτο συνοδεύει τη λύρα ενώ σολάρει, το λαούτο είναι λοιπόν υποχρεωμένο ν' ακούσει πρώτα τη λύρα τι θα κάμει και μετά να μπει, έτσι είναι δηλαδή. Το σύστημα αυτό.
- Ερ. Εσείς κύριε Αντρέα, υπάρχουν περιπτώσεις όπου δεν ξέρετε πού θα πάει και λέτε «αχ, πού θα με βγάλει» και έχετε ας πούμε, κατά κάποιον τρόπο, αγωνία;
- Μ.Α. Πάρα πολλές φορές.

- M.Γ. Αγωνία δεν πιστεύω να 'χει.
- M.A. Όχι αγωνία. Πάρα πολλές φορές και προπάντος σε συγκροτήματα που μπαίνεις πρώτη φορά και δεν ξέρεις τον λυράρη.
- M.Γ. Άλλο εκεί.
- M.A. Εκεί γίνεται το μπέρδεμα γιατί άμα δεν γνωρίζεις ακριβώς τι παίζει ο λυράρης πρέπει...
- M.Γ. ... Ή τι θέλει...
- M.A. ... Ή τι θέλει, πρέπει οπωσδήποτε να περιμένεις πολλή ώρα να δεις τι θα κάμει και μετά να ακολουθείς και γίνεται λίγο μπέρδεμα το πράμα γιατί χάνεται η μουσική ποιότητα της μουσικής.
- M.Γ. Μα εκτός αυτού, εγώ μπορεί, ας πούμε, να περιμένει ότι θα πάω κάπου στο συγκεκριμένο κομμάτι κι εγώ, μπορεί να μη μου το ζητήσει κανείς αλλά εγώ μπορεί για ψυχο... εγώ εκείνη τη στιγμή ψυχολογικά αυτό θέλω να πω, να πω αυτή τη μαντινάδα για κάποιο λόγο, αυτή αισθάνομαι, θέλω να παίξω αυτό το κομμάτι γιατί αυτό αισθάνομαι εκείνη την ώρα... Όπου κι αν μπω, το ξέρει. Γιατί παίζουμε μαζί. Ενώ άμα παίζεις μ' έναν λυράρη πρώτη φορά, σου λέει «το ξέρω τώρα αυτό το κομμάτι που θα μπει»; Κατάλαβες; Αυτό το άγχος μπορεί να 'χει ένας λαουτιέρης σ' έναν λυράρη που δεν είναι συγκρότημα.
- M.A. Ναι, που δεν έχουνε ξαναπαίζει.
- M.Γ. Όταν είστε συγκρότημα, όπου και να πάω, το ξέρει. Δηλαδή δεν είναι θέμα άγχους όταν παίζουμε μαζί ή θέμα... Ξέρει τι θέλω. Δεν είναι μόνο να το ξέρεις το κομμάτι είναι και πώς το θέλει ο λυράρης να... ή πώς έχετε κουβεντιάσει γιατί δεν είναι μόνο τι θέλω εγώ. Γιατί καθόμαστε στις πρόβες ή στο γλέντι και λέει ο Αντρέας «ξέρεις, αυτό το κομμάτι μήπως θα ήταν καλύτερα να το παίζουμε μ' αυτό το στυλ έτσι»;
- M.A. Τρόπος παιξίματος.
- M.Γ. Ναι ή να μου πει ο Αντρέας «ξέρεις Γαλάτιε, εκεί μην το κάνεις έτσι, κάντο αλλιώς, δοκίμασέ το». Όταν είστε συγκρότημα, οπωσδήποτε είστε πιο δεμένοι.
- Ερ. Εσείς έχετε μαθητές κύριε Αντρέα; Διδάσκετε παιδιά;

Μ.Α. Όχι. Δεν έτυχε καμιά φορά ενώ μου το 'χουνε προτείνει και μου 'χουνε πει για να διδάξω κάποια παιδιά και... σε Μουσικά Σχολεία μου 'χουνε πει κιάλας να πάω, ε... Νομίζω ότι τέλος πάντων οι δουλειές που έχω δεν μου επιτρέψαν να πάω για να κάμω αυτή τη δουλειά.

Ερ. Εσείς πώς βλέπετε τους σημερινούς λυράρηδες;

Μ.Α. Γενικά οι λυράρηδες και οι λαουτιέρηδες είναι στην εποχή μας που 'χουνε πάρα πολύ ευχέρεια παιξίματος γιατί ακούνε και πολλά πράγματα, 'χουνε τα μέσα και ακούει ο νέος και έχει πάρα πολύ ευχέρεια στο παίξιμο και στο άκουσμα. Είναι πάρα πολύ καλοί καλλιτέχνες. Ε, στο θέμα τώρα της μουσικής απάνω, υπάρχει μία εξέλιξη τώρα, ένας τρόπος διαφορετικού παιξίματος τέλος πάντων, αυτά τα κάνουν το άκουσμα του κάθε ανθρώπου. Τι θέλει, της εποχής που λέμε.

Μ.Γ. Εγώ θα συμφωνήσω με τον Αντρέα ότι τώρα οι καινούργιοι που βγαίνουνε είναι... δηλαδή τα χέρια τους, τα δάχτυλά τους είναι μηχανές.

Ερ. Έχουν δεξιότητες, δηλαδή.

Μ.Α. Ναι, ναι.

Μ.Γ. Γρηγοράδα, δεξιότητες, ξέρω 'γω, αλλά 'χουνε ένα κακό ελάττωμα για μένα. Η παροιμία λέει «το περίσσο χαλά το ίσο». Δηλαδή μπορεί να βάξεις εκεί που είναι να βάλεις ένα πάτημα, να βάλεις δέκα, αυτό δεν είναι τέχνη. Μπορεί να βάλεις ένα πάτημα ουσιώδες, σταθερό, στακάτο, να το καταλάβει ο άλλος, να το συλλάβει ο απλός, όχι ο καλλιτέχνης; Δεν ξέρω αν γίνομαι κατανοητός. Δηλαδή αυτά τα πολλά δάχτυλα και τα πολλά γυρίσματα και τα πολλά τρελά, ας το πούμε, αυτά δεν είναι μουσική, αυτά είναι ασκήσεις. Για μένα, έτσι; Δεν είναι όλοι έτσι, προς Θεού.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Αλλά πολλές φορές επειδή κάποιος έχει τρομερή ταχύτητα στα δάχτυλά του νομίζει ότι δεν πρέπει... δηλαδή σα να το πιάνεις το όργανο από 'δω, να το πνίγεις, δεν το αφήνεις να ανασάνει, τη μουσική... Η μουσική θέλει ανάσες, ειδικά η κρητική μουσική. Έχει αρχή, έχει τέλος. Δεν είναι όλα μια ευθεία. Δηλαδή δεν έπεται ότι επειδή έχεις τρομερή ταχύτητα στα δάχτυλα ότι πρέπει να μη κάνεις τίποτε άλλο παρά να ανεβοκατεβαίνουνε τα δάχτυλά σου χρειάζεται, δεν χρειάζεται. Πρέπει να είναι η μουσική

κατανοητή. Κατανοητή στον απλό τον κόσμο. Άσε εμένα που είναι η δουλειά μου αυτή και θ' ακούσω κάποιον, όσο μπερδεμένα κι αν τα παίξει, θα το καταλάβω. Γι' αυτό υπάρχουνε πολλοί, μα πάρα πολλοί καλλιτέχνες που είναι τρομερά δεξιότεχνες και είναι στην αφάνεια γι' αυτόν τον λόγο. Και είναι άλλοι οι οποίοι παίζουνε πέντε δάχτυλα και είναι στα ύψη.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Είναι πιο κατανοητοί στον κόσμο, αυτό πιστεύω εγώ.

Ερ. Όταν παίζετε εσείς και σηκώνεται ένας μεγαλύτερος σε ηλικία τι κάνετε, διαφοροποιείτε κάπως το παίξιμό σας, την ταχύτητα;

Μ.Γ. Ε, οπωσδήποτε. Ναι. Οπωσδήποτε.

Ερ. Όταν είναι άντρας ή γυναίκα μπροστά, έχει σημασία;

Μ.Γ. Ε, ναι, όταν είναι τώρα γυναίκα μπροστά δεν μπορεί να της παίζεις το δεύτερο γύρισμα του Πρώτου που το παίζεις μόνο για να κάνουν ταλίμια.

(Διακοπή)

Ερ. Εσείς κατάγεστε από την Ασή Γωνιά Αποκορώνου;

Μ.Α. Αποκορώνου, ναι, ναι.

Ερ. Πώς και δεν παίζετε έτσι στην μεριά των Χανίων ας πούμε, από εκεί και έχετε μπλέξει εδώ με Ρεδυμνιώτες;

Μ.Α. (Γελάει)

Ε, τέλος πάντων, κοίταξε να δεις. Κατ' αρχήν είμαστε σε μία θέση που από τη μία πατούμε στο Ν. Χανίων σα νομό αλλά είμασταν στο Ρέδυμνο. Κι η απόσταση στο Ρέδυμνο είμαστε στη μισή απόσταση. Ενώ στα Χανιά έχουμε 60km π.χ., στο Ρέδυμνο έχουμε 30. Δηλαδή η πόρτα που μας εβγάξει εμάς απ' το χωριό, πάμε κατευθείαν Ρέδυμνο, δεν... Τα Χανιά είναι για μας, ναι μεν μπορεί να μας ελένε Χανιώτες και να 'μαστε... να λένε είμαστε στον Ν. Χανίων αλλά πατούμε στον Ν. Ρεδύμνης υποχρεωτικά.

Ερ. Δεν σας εκφράζει καλύτερα το Αποκορωνιώτικο παίξιμο;

Μ.Α. Το Αποκορωνιώτικο παίξιμο...

Ερ. Τα συρτά εκείνα τα...

Μ.Α. Κοίταξε να δεις... Οπωσδήποτε δεν λέω πως ναι μεν το Ρεδυμνιώτικο στυλ ή το Αποκορωνιώτικο ή το Χανιώτικο μ' αρέσουνε, και η μια μεριά κι η

άλλη. Έτυχε λοιπόν να παίζω, αφού είμαστε πιο κοντά στο Ρέθυμνο, να παίζω στον Ν. Ρεθύμνης, στο Ρέθυμνο.

Ερ. Μάλιστα. Εσείς κύριε Γαλάτιε κάνετε κι άλλα κουρδίσματα στη λύρα, πώς την κουρδίζετε, πάντα Λα - Ρε - Σολ ή αλλάζετε καμιά φορά και βάζετε ας πούμε Λα - Ρε - Λα;

Μ.Γ. Όχι. Λα - Ρε - Σολ κουρδίζει πάντα η λύρα απλά μπορεί ας πούμε να κουρδίσεις σε ένα ημιτόνιο ή δύο ημιτόνια πιο πάνω. Λα - Ρε - Σολ κουρδίζεται η λύρα. Απλά ας πούμε εγώ μπορεί να αισθανθώ απόψε το βράδυ ότι θέλω να βγάλω τη φωνή μου πιο ψηλά και θα σηκώσω όλες τις χορδές ένα ημιτόνιο ή μια νότα ολόκληρη... Κάτω όμως από το διαπασών δεν κουρδίζω ποτέ.

Ερ. Ναι. Όταν παίζετε σε μαγαζιά, περισσότερο έρχονται νεαροί, νεαρές; Το κοινό σας ας το πούμε έτσι, τι ηλικίας είναι;

Μ.Γ. Ε, πιο πολύ νεαροί είναι... αλλά είναι και όλες οι ηλικίες. Πιο πολύ ξεκινάνε από είκοσι χρονών, ας πούμε, είκοσι πέντε και μπορεί να 'ναι εξήντα χρονών. Έτσι; Δεν είναι στάνταρ αυτό.

Ερ. Ναι.

Μ.Γ. Οποσδήποτε οι νεαροί πηγαίνουνε, δεν πηγαίνουνε οι ογδοντάρηδες. Αν τους δεις μια στο τόσο που μπορεί να τους έχει πάρει ο γιος τους να τους έχει βγάλει έξω. Κατάλαβες; Κι είναι καλό αυτό, εμένα μ' αρέσει αυτό, δηλαδή οι νεαροί να πηγαίνουνε... στα κρητικά είναι καλό. Ευτυχώς, τουλάχιστον στην Κρήτη, ο νέος θα πάει στα μπαράκια, θα πάει στη ντισκοτέκ, θα πάει παντού, θα πάει όμως να πάρει τη δόση του και από τη λύρα. Η πλειοψηφία μιλάμε, έτσι;

Ερ. Αν ήταν να σώσετε έναν σκοπό που λέει ο λόγος, ποιον θα επιλέγατε; Ας πούμε ότι όλη η μουσική της Κρήτης χάνεται και ήταν να σώσετε έναν.

Μ.Γ. Αν ήταν να χαθούνε όλοι και ήθελα να σώσω έναν; Δεν θα το σκεφτώ να σου απαντήσω. Τον Πρώτο από μέσα που λέμε εμείς, δηλαδή στις χοντρές χορδές. Τον Πρώτο από Λα, όχι από Μι.

Ερ. Τον παίζετε δηλαδή κι από Λα κι από Μι, παίζεται ο Πρώτος;

Μ.Γ. Ναι.

Ερ. Εσείς συνήθως τον παίζετε από... Λα;

- Μ.Γ. Ο καθεαυτός είναι από Μι. Ο καθεαυτός, έτσι;
- Ερ. Τον παίζετε σε ποια χορδή;
- Μ.Γ. Στη μεσαία και στη... την άλλη, τη φιλή. Στη Ρε και στη Λα. Έτσι λέμε.
- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Τα ίδια πατήματα ακριβώς τα παίζεις στη χοντρή χορδή και τη μεσαία. Είναι... μ' αρέσει πολύ εκεί πέρα.
- Ερ. Και γιατί σας αρέσει από μέσα;
- Μ.Γ. Είναι πιο... νταλκαδιάρικος ας πούμε, πώς να στο πω; Πιο... πιο συναισθηματικός και πιο ωραίος τραγουδιστικά γιατί βγαίνει η φωνή ψηλά, δεν είναι... ενώ η φωνή στο από Μι ο Πρώτος είναι flat η φωνή, το τραγούδι εννοώ. Από τη Λα είναι πιο ψηλά.
- Ερ. Κύριε Γαλάτιε, παίζετε με μηχανήματα και τα βάζετε σε μέτρια ένταση ή σας αρέσουν έτσι δυνατά ή πιο σιγά;
- Μ.Γ. (Γελάει)
- Ερ. Γιατί γελάτε;
- Μ.Γ. Όχι, εντάξει. Έτσι. Ε... μηχανήματα, πολλά μηχανήματα.
- Ερ. Κατ' αρχήν τα μηχανήματα είναι του συγκροτήματος;
- Μ.Γ. Δικά μου, δικά μου. Ναι, του συγκροτήματος.
- Ερ. Είναι πάντα του λυράρη;
- Μ.Γ. Ε, αυτό δεν είναι στάνταρ τίνος θα 'ναι τα μηχανήματα. Μπορεί να 'ναι ολωνών μαζί, μπορεί να 'ναι του λυράρη, μπορεί να 'ναι του λαουτιέρη...
- Ερ. Μπορεί να 'ναι του καταστήματος;
- Μ.Α. Πολύ σπάνιο.
- Μ.Γ. Όχι. Πολύ σπάνιο. Και δεν το θέμε κι εμείς αυτό.
- Ερ. Μάλιστα.
- Μ.Γ. Γιατί θέμε να...
- Ερ. Πώς τα ρυθμίζετε; Τα θέλετε να τα ακούτε δυνατά, σας αρέσει το μέτριο;
- Μ.Γ. Τα θέλω σε μια ένταση που να ακούνε όλοι, να μην ενοχλούνται όμως. Έτσι; Πολλές φορές δεν το καταφέρνουμε αυτό το πράγμα και μπορεί να φταίει κι ο χώρος. Γιατί εμείς δεν παίζουμε σε έναν στάνταρ χώρο να πω ότι παίρνουμε μηχανήματα γι' αυτόν τον χώρο. Εγώ θα πάρω μηχανήματα για τον μεγαλύτερο χώρο. Έτσι;

- Ερ. Ναι.
- Μ.Γ. Θα πάρω μεγάλα ηχεία, θα πάρω μεγάλους ενισχυτές... Όταν εμένα με βάλεις το μεγάλο ηχείο σ' έναν μικρό χώρο, όσο σιγανά κι αν το 'χω, θα ενοχλήσει. Έτσι;
- Ερ. Αν ήταν στο χέρι σας να μην παίζετε με μηχανήματα, θα το προτιμούσατε;
- Μ.Γ. Όχι. Όπως είναι τα γλέντια τώρα, όχι. Δεν μπορείς να πας να παίζεις σ' έναν γάμο να 'χει χίλιους πεντακόσιους και δυο χιλιάδες άτομα και να παίζεις χωρίς μηχανήματα.
- Ερ. Όχι, εννοώ αν ήταν η λύρα να ακουστεί και χωρίς μηχανήματα, με κάποιον τρόπο...
- Μ.Γ. Α, ναι.
- Μ.Α. Έτσι ναι.
- Μ.Γ. Ναι, ναι.
- Ερ. Δηλαδή με λίγα λόγια, βγάζει πιο γλυκό ήχο το όργανο...;
- Μ.Γ. Καμία σχέση ο ήχος της λύρας σκέτη με της λύρας στο μηχανήμα.
- Μ.Α. Καμία σχέση.
- Μ.Γ. Καμία σχέση. Ναι, ναι. Στη φωνή μπορεί να μ' αρέσει καλύτερα με μηχανήματα αλλά στα όργανα πάνω... τα όργανα χάνουν στα μηχανήματα σαν ποιότητα. Όσο καλά κι αν το ρυθμίσεις.
- Ερ. Πιστεύετε ότι ο μουσικός γεννιέται ή γίνεται;
- Μ.Γ. Εγώ πιστεύω ότι γεννιέται.
- Ερ. Εσείς κύριε Αντρέα;
- Μ.Α. Κι εγώ αυτό πιστεύω. Εμένα μου λέει η μάνα μου κι ο πατέρας μου ότι όταν ήμουν μικρός ότι με κάποια ξύλα και με σύρματα είχα φτιάξει περίπου την κατασκευή του λαούτου. Λέμε τώρα, έτσι; Και πιστεύω πως κείνη την εποχή που εγώ δεν το θυμάμαι, πιστεύω ότι γεννιέται.
- Μ.Γ. Γεννιέται, απλά θέλει τη δουλειά.
- Μ.Α. Αλλά βέβαια μετά...
- Μ.Γ. Δεν φτάνει μόνο.
- Μ.Α. ... πρέπει να δουλέψεις, αφού το 'χεις μέσα σου πρέπει να δουλέψεις.
- Ερ. Μάλιστα. Σας ευχαριστώ θερμά που ήσασταν σήμερα εδώ και μας δώσατε τόσες πληροφορίες.

Μ.Γ. Κι εμείς ευχαριστούμε.

Μ.Α. Κι εμείς ευχαριστούμε.

Ερ. Ίσως κάποια άλλη στιγμή που να 'χετε και περισσότερο χρόνο να τα ξαναπούμε και να 'χουμε κι εμείς περισσότερο χρόνο στη διάθεσή μας γιατί σαφώς δύο τέτοιους οργανοπαίχτες να ολοκληρώσεις τις ερωτήσεις σε πενήντα τόσα λεπτά, πόσο ήταν η συνέντευξή μας, είναι λίγο. Πάντως ευχαριστούμε θερμότατα.